

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Magdaléna Kučerová

**Ochrana kulturních památek se zaměřením
na práva a povinnosti vlastníka**

Bakalářská práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Ochrana kulturních památek se zaměřením na práva a povinnosti vlastníka vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci 30. 4. 2015

Magdaléna Kučerová

Děkuji paní JUDr. Monice Horákové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, připomínky a rady.

Obsah

Úvod	5
1 Charakteristika správy a ochrany kulturních památek	7
1.1 Vymezení základních pojmů	7
1.1.1 Kulturní památka a kulturní hodnota	7
1.1.2 Památková rezervace a památková zóna.....	8
1.1.3 Památková péče.....	9
1.2 Vývoj péče o kulturní památky.....	10
2 Právní úprava ochrany kulturních památek	14
2.1. Ústava, LZPS	14
2.2 Prameny vnitrostátní	15
2.3 Prameny mezinárodního práva	16
3 Práva a povinnosti vlastníka	19
3. 1 Omezení vlastnického práva na ochranu kulturních památek	21
3. 2 Financování péče o kulturní památky	23
4 Vliv judikatury na památkovou péči	25
Závěr	29
Seznam použitých zdrojů.....	31
Abstrakt	33
Abstract.....	33
Klíčová slova	33
Key words.....	33

Úvod

V České republice má památková péče dlouhou historii, která se začala nejvíce rozvíjet v 18. století s rozvojem průmyslu a velkoměst. Lidé si začali uvědomovat jedinečnost kulturních památek, které zde zůstaly jako odkaz předků budoucím generacím, a které jsou zdrojem poznání národního umění a kultury. Tato nenahraditelnost památek, které mapují vývoj našeho národa, se promítla do potřeby pečovat o ně a starat se o jejich zachování.

V dnešní době se ale na památky nedíváme jen jako na určitý objekt, který má svoji historickou hodnotu a mnohdy nevyčíslitelnou cenu. Kulturní památky jsou také významné z hlediska cestovního ruchu. Přitahují turisty a milovníky historie, pro které jsou často připraveny nejrůznější společenské akce, přednášky, koncerty a divadelní představení. Proto také návštěvníci svoji účastí přispívají na ochranu a zachování těchto památek a zaslouhují se o jejich další rozvoj.

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit problematiku ochrany kulturních památek v České republice, vyhodnotit jejich právní úpravu a poukázat na práci soudů, které mohou s touto právní úpravou pracovat pouze omezeně. Zákonem, který upravuje základní pravidla ochrany kulturních památek je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který přijala 30. března 1987 Česká národní rada. Již dlouhou dobu se diskutuje o potřebě nového památkového zákona, poněvadž výkon státní památkové péče je provázen řadou nedostatků. Dalšími významnými právními předpisy, které se vztahují ke státní památkové péči, jsou zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu a zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

Moji bakalářskou práci rozděluji do čtyř základních kapitol. V první kapitole nejprve vymezím základní pojmový aparát na úseku ochrany péče o kulturní památky a charakterizuji vývoj péče o kulturní památky. Další samostatnou kapitolu věnuji právní úpravě kulturních památek – jak z hlediska vnitrostátních právních předpisů, tak se zaměřím i na mezinárodní právní úpravu a charakterizuji významné úmluvy v oblasti památkové péče. Stěžejní část mé práce tvoří kapitola, která se zaměřuje na práva a povinnosti vlastníka kulturní památky. Vlastník má vůči památce, kterou vlastní, řadu povinností, které musí vykonávat a za které mu v případě jejich nedodržení hrozí sankce. Proto prohlášení věci za kulturní památku nepochybně zasahuje do jeho vlastnického práva a dochází tak k jeho omezení. I toto hledisko ve své práci vymezím a přiblížím ho na dvou judikátech, které vydaly Ústavní soud a Nejvyšší správní soud, a které se tak v konkrétních případech vyjádřily k této problematice. Poněvadž oblast práva a povinností vlastníka je oblast, která má přesah do dalších oblastí práva (ústavního, správního, občanského), jde tedy zároveň o vyjádření vztahu památkové

péče k dalším odvětvím. V poslední kapitole mé práce uvedu významná soudní rozhodnutí v oblasti památkové péče a poukážu na jejich hlavní význam z hlediska zdokonalování právní úpravy. V této práci použiji metody popisnou, systémovou a historickou.

K vypracování mé bakalářské práce mi poskytla odborné materiály Vědecká knihovna v Olomouci a Univerzitní knihovna v Olomouci. Velkým zdrojem informací mi také byly oficiální stránky Národního památkového ústavu a Ministerstva kultury České republiky, judikatura Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu.

1 Charakteristika správy a ochrany kulturních památek

Stát chrání kulturní památky jako součást kulturního dědictví společnosti. Základní pojmem, který vymezuje tvořivý a přetvářející vztah člověka ke světu, je pojem péče. Tento vztah v sobě zahrnuje nejen ochranu pasivně požímanou, ale i aktivní tvořivé působení a snahu o změny.¹ Tuto péči realizuje stát prostřednictvím veřejné správy v oblasti kultury. Orgány státní památkové péče zabezpečují v souladu se společenskými potřebami zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek. V této kapitole se zaměřuji na vymezení pojmů, které jsou základním kamenem pro oblast ochrany kulturních památek a přibližuji vývoj památkové péče o kulturní památky.

1.1 Vymezení základních pojmů

Mezi základní pojmy, které jsou spjaté s ochranou kulturních památek řadíme pojmy: kulturní památka, kulturní hodnota, památková rezervace, památková zóna a památková péče. Tyto základní pojmy upřesňuji v následující podkapitole.

1.1.1 Kulturní památka a kulturní hodnota

Kulturní památka je základním pojmem v oblasti péče o památky. Jsou za ni označovány věci nemovité a movité, které splňují kritéria uvedené v § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. *„Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury České republiky nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické nebo které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.“*²

Vznik pojmu „památka“ se váže z etymologického hlediska ke slovu paměť. Památka je tedy v obecném smyslu něco, co připomíná minulost. Tento pojem byl od počátku spjat s náboženským kultem zemřelých. Z praktického hlediska se projevil vznikem hmotných i duchovních výtvorů, které měly připomínat budoucím generacím významné osobnosti, děje a události.³

Kulturní památky mají různé stupně hodnot, různý společenský význam a můžeme rozlišovat i velký počet jejich druhů. Můžeme je dělit podle jejich vlastní podstaty na památky

¹ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 25.

² Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

³ VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I*. 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s.59.

hmotné (např. klášterní komplex) a památky nehmotné (např. lidová tradice, historický místní název). Podle vzniku kulturní památky rozlišujeme památky přírodní (tj. přírodní výtvoř, ke kterým se v rámci společenského vývoje navázal vztah k významným událostem nebo osobnostem) a památky, které jsou výtvořem člověka. Dále můžeme rozlišovat kulturní památky movité a nemovité.⁴ Movitá památka narozdíl od nemovité není pevně spojena se zemí a tudíž je přemísťovatelná (např. obraz, nábytek). Nemovitá kulturní památka je naopak pevně spojena se zemí a nemůžeme ji přemísťovat. Nemovité kulturní památky tvoří největší část památkového fondu České republiky a řadíme zde např. státní hrady a zámky, sousoší, velké množství církevních a náboženských staveb, technické a vojenské stavby.

Kulturní památky také můžeme třídit podle vědních disciplín, do jejichž tematické oblasti náleží. Tak rozlišujeme památky archeologické (zobrazují vývoj člověka a společnosti), památky historické (dokumentují historický vývoj společnosti), památky vývoje výroby, techniky a věd (historická technická zařízení, staré mlýny, historické vědecké přístroje). Rovněž můžeme rozlišovat kulturní památky podle jejich původního účelového určení na stavební památky (hrady, zámky, radnice, tvrze), církevní objekty (kostely, kláštery, kaple), fortifikační stavby (hrady, pevnosti) a komunikační stavby (mosty, viadukty).⁵

Kulturní památka, která tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, může být prohlášena národní kulturní památkou. Národní kulturní památku prohlašuje vláda České republiky nařízením a stanoví také podmínky její ochrany.⁶ Proto, aby se určitá věc mohla stát národní kulturní památkou, je zapotřebí, aby byly splněny dvě podmínky. Za první se musí jednat o kulturní památku a za druhé musí představovat nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa.

*„Kulturní hodnotu lze charakterizovat jako komplex hmotných a nehmotných prvků vzniklých postupným vývojem osídlení, tradic plynoucích z charakteru místa a na toto místo vázaných.“*⁷ Jedná se o trvalou hodnotu, která se postupně vyvíjí. Tato hodnota také přijímá nové prvky, které ji mohou obohacovat, znehodnocovat, nebo na ni nijak nepůsobí. Tento soubor kulturních hodnot vytváří jedinečný obraz území.

1.1.2 Památková rezervace a památková zóna

Zákon o státní památkové péči vymezuje, že památková rezervace je území s určitým souborem nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů. Takové území

⁴ KAIGL, Jan a kol. *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství JALNA, 2002, s. 4.

⁵ VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I*. 2.vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s. 62.

⁶ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁷ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 17.

prohlašuje za památkovou rezervaci vláda České republiky nařízením a dále může stanovit podmínky pro zabezpečení tohoto území.⁸ Protože zákon stanoví, že jde o soubor nemovitých kulturních památek, je tudíž pro prohlášení památkové rezervace nezbytné, aby šlo nejméně o dvě nemovité kulturní památky nebo dva archeologické nálezy. Podle typu sídla můžeme rozlišovat městské památkové rezervace, vesnické památkové rezervace, technické památkové rezervace a archeologické a krajinné památkové rezervace.

Vesnickou a městskou památkovou rezervací je území mimořádně hodnotného sídelního útvaru vesnického nebo městského charakteru nebo souboru staveb lidové architektury. Za památkově chráněné území jsou tyto oblasti prohlášeny nařízením vlády ČR a veškeré stavební činnosti na tomto území musí projednat dotčené orgány státní památkové péče. Archeologická památková rezervace dokládá pozůstatky lidské činnosti, které dokládají historický vývoj dané oblasti. Archeologické pozůstatky mohou být movité i nemovité, hmotné i nehmotné. Nejvýznamnější archeologické lokality jsou prohlášeny za národní kulturní památku.⁹

Památková zóna je území sídelního útvaru s menším výskytem kulturních památek, historického prostředí nebo části krajinného celku vykazující významné kulturní hodnoty. Památkovou zónu prohlašuje Ministerstvo kultury České republiky po projednání krajským úřadem.¹⁰ Záměr prohlášení památkové zóny je třeba projednat s dotčenou obcí podle § 13 odst. 1 zákona o obcích. Státní orgány a orgány kraje jsou povinny předem projednat s obcí návrhy na opatření dotýkající se působnosti obce.¹¹ U památkových zón rozlišujeme městské památkové zóny, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny.

Městské a vesnické památkové zóny jsou území hodnotného sídelního útvaru nebo souboru staveb. Cílem prohlášení památkové zóny je ochrana daného území a historického stavebního fondu. Krajinné památkové zóny jsou území, která zobrazují krajinu v její historicky utvářené podobě. Vyznačují se pouze malými zásahy člověka do tohoto přírodního prostředí.

1.1.3 Památková péče

Památková péče je soubor činností a opatření, jejichž cílem je zachování kulturních památek, jejich patřičná ochrana a účelné využití. Vladimír Vinter definuje památkovou péči takto: „*Památková péče je soustava všech ideí, činností a opatření směřujících k*

⁸ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁹ Národní památkový ústav. *Památkově chráněná území* [online]. npu.cz [cit. 4. prosince 2014]. Dostupné na <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/pamatkove-chronena-uzemi/>>.

¹⁰ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav. *Zákon o státní památkové péči: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s.33.

cílevědomému zachování kulturních památek a k plnému uplatnění jejich hodnot a funkcí v životě společnosti. Zahrnuje v sobě zajišťování potřebných předpokladů a studijní, badatelskou, výzkumnou a tvůrčí vědeckou práci v tomto oboru, provádění ochrany, konzervace, obnovy a odborné správy památek a rozvíjení jejich kulturní funkce, publikační, popularizační a propagační činnost, výchovu a vzdělávání pracovníků památkové péče a péči o jejich stálý odborný a ideový růst, spolupráci s vědeckými i jinými institucemi či organizacemi a pracovníky příbuzných oborů a styky se zahraničím v této oblasti.”¹²

Státní památková péče je tvořena souborem činností a opatření, které jsou v působnosti státu a jeho orgánů. Státní památková péče je řízena Ministerstvem kultury. Výkonnými orgány jsou: Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Odbornou organizací státní památkové péče je Národní památkový ústav, který je podřízen ministerstvu kultury.¹³ Úkolem Národního památkového ústavu je v oblasti památkové péče zajištění odborné úrovně výkonu státní správy (zjišťování, evidence a dokumentace kulturních památek, jejich ochrana a odborná správa).

1.2 Vývoj péče o kulturní památky

Počátky památkové péče můžeme zaznamenat už v období italské renesance, kdy se objevuje uvědomělý vztah k dochovaným pozůstatkům antiky, na jejichž ochranu byla prováděna některá opatření směřující k jejich zachování.¹⁴ Vytvořením uvědomělého vztahu k uměleckým a historickým hodnotám dochovaných děl minulosti položila italská renesance první základy dnešní památkové péče.

Dalším významným mezníkem bylo období francouzské revoluce. V listopadu r. 1790 byla ve Francii ustanovena Komise pro památky a vydány dvojí instrukce k inventarizaci a uchování uměleckých, historických, technických a jiných památek.¹⁵ Kolem první poloviny 19. století začínají být sepisovány právní dokumenty, které slouží k ochraně kulturních památek. V Rakouské monarchii byly vydány Dekrety dvorské kanceláře, v Prusku byl vydán r. 1794 Zákoník všeobecného zemského práva, ve Švédsku a Vatikánu jsou vydána nařízení k ochraně památek. V r. 1830 je ve Francii založena Generální inspekce historických památek a r. 1834 byl v Řecku vydán zákon, který je nejstarším úplným zákonem na ochranu památek.

¹² VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I.* 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s.70.

¹³ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot.* Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 20.

¹⁴ první nařízení k ochraně antických uměleckých děl ve Vatikánu vydal r. 1462 papež Pius II.

¹⁵ VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I.* 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s.17.

V první polovině 19. století se zvyšuje snaha o péči o kulturní památky i do dalších evropských zemí. Byly zakládány zvláštní státní orgány a ustanovovány odborné komise. R. 1850 došlo ve Vídni k založení Centrální komise pro výzkum a zachování stavebních památek¹⁶. V rámci této komise bylo ustanoveno 14 zemských konzervátorů pro Čechy a jeden pro Moravu, kde jejich hlavním úkolem byla evidence památek a jejich ochrana před poškozováním. Došlo také k založení Komise zabývající se památkovou péčí v Rusku a ve Španělsku. Na našem území byl jednou z prvních větších aktivit r. 1842 zápas pražských ochránců památek o udržení středověké části pražské radnice. Během několika dalších let se přidaly k boji za kulturní památky také dobrovolné organizace jako Svatovítská jednota r. 1859 a Umělecká beseda r. 1864. Od roku 1854 vycházel také český odborný časopis Památky archeologické a místopisné, který vydával Archeologický sbor při Museu Království Českého (dnešní Národní muzeum).¹⁷

V r. 1872 došlo k rozšíření okruhu působnosti Centrální komise i na památky movité a její název byl pozměněn na Centrální komisi pro výzkum a udržování památek uměleckých a historických. Koncem 19. století se také velkou měrou podílí na zachování památek Archeologická komise, která r. 1897 vydala první knihu vědeckého soupisu uměleckých památek v Čechách.

Na počátku 20. století se začal vytvářet nový pohled na obsah pojmu památka. Stěžejní bylo dílo Aloise Riegla „*Der Moderne Denkmalkultus, sein Wesen und seine Entstehung*“. V tomto díle autor navrhoval reorganizaci veřejné památkové péče, a také rozšířil pojem památka na všechny druhy, bez ohledu na to, zda vznikly lidskou rukou nebo jako výtvor přírody. Dále zformuloval zásadu šetrného udržování památky ve stavu, v jakém se dochovala včetně všech známek stárnutí, a také zdůraznil velkou úlohu současné architektury při doplňování památkových objektů.¹⁸ Podle Riegla bylo hlavní hodnotou památky stáří. Bylo proto podle něj zásadní, aby byly nalezeny vždy ty nejlepší prostředky, které neporuší její originální hodnotu a zachovají ji co nejdéle se všemi jejími dochovanými prvky. Na základě jeho koncepce byla provedena reorganizace rakouské státní památkové péče, kterou vedl prof. Max Dvořák. Byl schválen nový statut Centrální komise, ke kterému došlo nejvyšším

¹⁶ bylo to učiněno císařským rozhodnutím ze dne 31. 12. 1850

¹⁷ VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I.* 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s.26.

¹⁸ VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I.* 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s.31.

rozhodnutím ze dne 31. 7. 1911.¹⁹ V květnu 1918 byl zřízen Zemský památkový úřad pro České království, Morava a Slezsko byly spravovány z Vídně.

Po r. 1918 byly převzaty dřívější právní normy – na našem území to byly normy rakouské. Nejvyšším orgánem památkové péče bylo Ministerstvo školství a národní osvěty, úřad Centrální komise byl přetvořen na Státní památkový úřad sídlící v Praze, od 1.1.1920 se sídlem pro Moravu a Slezsko také v Brně.²⁰ Na Slovensku působil od r. 1919 Vládní komisariát pro zachování památek na Slovensku.

Návrh zákona o kulturních památkách byl v letech 1919 – 1936 třikrát předložen, k jeho přijetí však nedošlo. Tuto oblast upravovala pouze řada dílčích předpisů. R. 1919 byl zřízen Státní ústav fotoměřický, který měl za úkol evidenci a dokumentaci památek a Státní ústav archeologický, který se zabýval studiem archeologických památek.

Před druhou světovou válkou začaly vycházet Zprávy památkové péče, kde byla uveřejňována i tematika archeologických nálezů, muzejnictví a ochrany přírody. Během druhé světové války podléhala památková péče doзору úřadu německého státního sekretáře a v některých záležitostech byla i podřízena říšskému ministerstvu v Berlíně.²¹ Po druhé světové válce nastaly v rozvoji památkové péče velké změny. Na základě konfiskačních dekretů a zákonů k první a druhé pozemkové reformě bylo převedeno do státního majetku velké množství památkových objektů. Podle zákona č. 137 z r. 1946 byly velmi významné objekty prohlášeny za státní kulturní majetek a svěřeny do správy Národních kulturních komisí. Ústava 9. května z r. 1949 ustanovila ochranu kulturních památek. Ještě téhož roku byly zrušeny Památkové úřady v Praze a v Brně a jejich úkoly byly rozděleny mezi Ministerstvo školství, věd a umění, krajské národní výbory a Státní památkový ústav v Praze. Péče o církevní památky byla svěřena Státnímu úřadu pro věci církevní dle vládního nařízení ze dne 25. října 1949. O rok později vyhlásila vláda 30 měst za památkové rezervace, z toho 22 měst se nachází na území naší republiky.²²

Další organizační změna nastala v r. 1953, kdy došlo ke sloučení Státního památkového ústavu, Státního fotoměřického ústavu a aparátu Národní kulturní komise, čímž došlo ke vzniku Státní památkové správy. Byla také započata práce na návrhu komplexního zákona o kulturních památkách. Zákon o kulturních památkách č. 22 z r. 1958 přenesl odpovědnost za

¹⁹ Od r. 1900 byly každoročně pořádány sjezdy památkové péče, které byly od r. 1911 prostrídávány společnými sjezdy památkové péče a ochrany domoviny.

²⁰ SAMEK, Bohumil. *Umělecké památky Moravy a Slezska 1*. Praha: Academia, 1994, s.13.

²¹ VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I*. 2. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982, s. 41.

²² NESVADBÍKOVÁ, Jiřina, WIRTH, Zdeněk, VINTER, Vlastimil. *K vývoji památkové péče na území Československa*. Praha: Univerzita Karlova, 1983, s.193.

výkon státní památkové péče na krajské národní výbory. Státní památková správa byla zrušena a řídicí funkci mělo Ministerstvo školství a kultury, kde poradním orgánem ministra byla Ústřední komise státní památkové péče. Pro vědecké účely byl zákonem zřízen Státní ústav památkové péče a ochrany přírody.²³ Při krajských národních výborech postupně vznikala Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody, která se většinou zabývala vypracováváním podkladů pro rozhodování. K další nové úpravě došlo v r. 1988 na základě zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který je platný dodnes. Tento zákon zakotvil systém odborných organizací památkové péče a také zúžil pojem kulturní památky, protože zakotvil, že za kulturní památku se považují pouze ty, které byly Ministerstvem kultury za kulturní památky prohlášeny.²⁴

Snahy pro zachování kulturních hodnot mají od r. 1946 oporu v Organizaci spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) se sídlem v Paříži.²⁵ Za účelem ochrany památek tato organizace vypracovává řadu dokumentů a doporučení vládám členských zemí. Program Organizace spojených národů naplňují tři základní funkce: podpora mezinárodní intelektuální spolupráce, poskytování operativní pomoci členským státům a posilování míru a respektu k lidským právům.²⁶ Dále pořádá mezinárodní kampaně, vydává odborné publikace a přispívá k rozvoji mezinárodní spolupráce v oblasti péče o kulturní památky.

V r. 1965 byla založena Mezinárodní rada pro památky a sídla (ICOMOS). Tato nevládní mezinárodní organizace, která má sídlo v Paříži, dala základ k trvalé mezinárodní spolupráci na úseku památkové péče. Organizace sdružuje osoby a instituce zajímající se o ochranu, konzervaci, restaurování a využití památek a sídel. ICOMOS vytváří specializované vědecké komitáty, rovněž i na našem území pracuje Český národní komitát ICOMOS.²⁷

Dalšími organizacemi, které se zabývají otázkou památkové péče, je Rada Evropy, založená v r. 1949 a Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturního dědictví, které vytvořila v r. 1995 organizace UNESCO jako mezinárodní vědeckou instituci se sídlem v Římě. Významná je také Mezinárodní rada muzeí, založená v r. 1949 jako základní organizace muzejních pracovníků.

²³ obdobná situace nastala i na Slovensku, kde byl vydán samostatný památkový zákon č. 7 z r. 1958

²⁴ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²⁵ Organizace spojených národů byla založena r. 1945 v Londýně

²⁶ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 69.

²⁷ Česká republika přistoupila 15. února 1991 sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb.

2 Právní úprava ochrany kulturních památek

Oblast ochrany kulturních památek je součástí práva veřejného a pododvětvím práva správního. Právní úprava má kořeny v ústavním pořádku České republiky – tedy v Ústavě ČR a v Listině základních práv a svobod, zákonech a také v mezinárodních úmluvách. Nejprve se tedy ve své práci zaměřuji na oblast ústavních právních předpisů, poté uvádím důležité zákony upravující ochranu kulturních památek a nakonec uvádím významné mezinárodní úmluvy.

2.1. Ústava, LZPS

Ochrana kulturních památek má své zakotvení v ústavním pořádku České republiky. Preambule Ústavy České republiky mj. říká: *„My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu, prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky.“*²⁸

Ústava České republiky vymezuje právní rámec politického systému naší země a definuje základní principy právního uspořádání státu. Pro ochranu kulturních památek jsou nejdůležitější tyto principy:

- zdrojem veškeré státní moci jsou občané tohoto státu,
- každý občan má právo konat vše, co není zákonem zakázáno a nesmí být nucen k tomu, co zákon neukládá,
- politický systém je zastupitelský, je zde svobodná soutěž občanských a politických sil,
- šetrné využívání přírodních zdrojů a ochrana přírodního bohatství,
- zaručuje samosprávu územních samosprávných celků,
- rozdělení moci na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní.²⁹

Dále Ústava České republiky v čl. 3 stanoví, že součástí ústavního pořádku České republiky je i Listina základních práv a svobod (tzn. ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod). Čl. 11 Listiny základních práv a svobod (dále LZPS) má velký význam pro úpravu vlastnického práva. V prvním odstavci se říká, že každý má právo vlastnit majetek, třetí odstavec poté dále upřesňuje, že vlastnictví zavazuje a jeho výkon nesmí

²⁸ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

²⁹ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 86.

poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.³⁰ LZPS tedy říká, že každý má právo vlastnit majetek, ale je s tímto právem spojena i povinnost se o něj řádně starat. Ochranu kulturního bohatství zakotvují také čl. 34 odst. 2 LZPS a čl. 35 odst. 3 LZPS, kde je upravena povinnost ochrany kulturních památek.

Z hlediska ochrany kulturních památek jsou dále významné čl. 79 a čl. 105 Ústavy, které zakotvují předpoklad přenesení výkonu státní správy na územní samosprávné celky.

2.2 Prameny vnitrostátní

Stěžejním právním předpisem upravující problematiku památkové péče je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který má šest částí a upravuje jak instituty hmotněprávní, tak i některé instituty procesněprávní. Úprava zákona o státní památkové péči v sobě zahrnuje nejen vymezení základních pojmů týkajících se kulturních památek a postup při péči o ně, organizační uspořádání státní památkové péče a ustanovení týkající se porušení povinnosti při péči o kulturní památky, ale také ustanovení týkající se archeologických výzkumů a nálezů.³¹

Pro památkovou péči je významný zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, který mj. stanovuje úkoly a cíle územního plánování, druhy územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace, vyhodnocování vlivů na udržitelný rozvoj území, povolování a odstraňování staveb atd. Cílem územního plánování je ochrana přírodního a kulturního dědictví. Orgány územního plánování musí při rozhodování o změnách území a jejího využití dbát na veřejný zájem a chránit přírodní a kulturní dědictví.³²

Dalším významným právním předpisem je zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění). Podle tohoto zákona je možné vyvlastnit kulturní památku za podmínek stanovených zákonem: ve veřejném zájmu, v nezbytném rozsahu k dosažení daného účelu a za náhradu. Tento zákon také upravuje průběh vyvlastňovacího řízení i institut zrušení vyvlastnění.³³

Důležitým právním předpisem je také zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, který upravuje procesní postupy v řízení. Z dalších důležitých předpisů můžeme jmenovat zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně krajiny a přírody, zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České

³⁰ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

³¹ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

³² VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 98

³³ Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě, ve znění pozdějších předpisů

republiky, zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

2.3 Prameny mezinárodního práva

Na mezinárodní úrovni bylo uzavřeno několik úmluv. Charakterizují zde nejvýznamnější úmluvy v oblasti ochrany kulturního dědictví a řadím je chronologicky podle data přijetí.

- Úmluva o ochraně kulturních statků v případě válečného konfliktu (Haag, 1954)

Tato Úmluva je hlavním mezinárodním nástrojem k zajištění ochrany kulturních památek v průběhu ozbrojených konfliktů. Prezident republiky tuto Úmluvu ratifikoval 30. 9. 1957 a 6. 12. 1957 byla ratifikační listina uložena u generálního ředitele Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a osvětu. Úmluva byla zveřejněna dne 5. 11. 1958 Vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 94/1958 Sb. S Úmluvou byl přijat také Protokol k této úmluvě, který upravuje ochranu kulturních památek na obsazených územích. Signatáři se zde zavazují, že v případě války se zříkají krádeží, vandalismu a ničení kulturních statků. Z důvodu jejich malé účinnosti a pro lepší ochranu kulturních památek v době válečného konfliktu byl přijat Druhý protokol k úmluvě. Tento protokol prezident republiky podepsal 14. 5. 2007 a v našem právním řádu vstoupil v platnost 8. 9. 2007, byl zveřejněn Sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 71/2007 Sb. m. s. Druhý protokol doplňuje ustanovení Úmluvy, stanovuje preventivní opatření při útoku a opatření proti následkům nepřátelských akcí, definuje pojem vojenská nezbytnost, podrobněji upravuje otázky týkající se trestní odpovědnosti a zavádí systém zvláštní ochrany kulturních statků. Seznam kulturních statků, které jsou pod zvýšenou ochranou zřizuje Výbor na ochranu kulturních statků.³⁴

- Úmluva o opatřeních k zákazu a zabránění nedovoleného dovozu, vývozu a předání vlastnického práva kulturních statků (Paříž, 1970)

Byla přijata 14. 11. 1970 v Paříži a na našem území byla zveřejněna Vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 15/1980 Sb. Tato Úmluva charakterizuje movité předměty, které jsou sledovány státem a uvádí požadavek, že předmět vyvážený za hranice musí být opatřen certifikátem proti nelegálnímu vývozu. Členské státy se podle této Úmluvy zavazují zřídit instituci k ochraně kulturního dědictví a plnit úkoly, které jim tento dokument stanoví.³⁵

³⁴ Vyhláška č. 94/1958 Sb.

³⁵ Vyhláška č. 15/1980 Sb.

- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Paříž, 1972)

K této Úmluvě přistoupila Československá federativní republika 15. 11. 1990. Úplný text tohoto dokumentu je publikován ve Sbírce zákonů Sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb. Jako cíl stanovuje zachování nejcennějších kulturních a přírodních hodnot pro budoucí generace. Každý stát musí usilovat o přijetí politiky zaměřené na posílení kulturního a přírodního bohatství skrze rozvíjení technologií a metod pro uchování národního dědictví, podporovat vědu a výzkum, uskutečňovat školení a přijímat adekvátní právní, administrativní a finanční opatření pro obnovu a zachování kulturního dědictví. Tato Úmluva také ustanovila v rámci UNESCO Mezivládní výbor pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty, který se nazývá Výbor pro světové dědictví. Smluvní státy tomuto Výboru předkládají ucelený soupis kulturního a přírodního dědictví, které se nachází na jejich území. Soupis musí obsahovat veškerou potřebnou dokumentaci a materiály k identifikaci daného vlastnictví, všechny tyto podklady poté Výbor publikuje v dokumentu Seznam světového dědictví. V rámci své činnosti Výbor také spolupracuje s mezinárodními a národními, vládními i nevládními organizacemi, jakož i s jednotlivci a soukromými orgány.³⁶

- Evropská úmluva o záchraně architektonického dědictví Evropy (Granada, 1985)

Úmluva byla přijata 3. 10. 1985 v Granadě. Českou republikou byla podepsána 24. 6. 1998 ve Štrasburku a pro naši zemi vstoupila v platnost 1. 8. 2000. Tato Úmluva apeluje na důsledné naplňování zásad ochrany kulturního dědictví, zdůrazňuje význam správné konzervace a s tím související předcházení zchátrání kulturních památek, jejich zhodnocování, podporuje hospodářský a sociální rozvoj městského i venkovského prostředí. Každá signatářská strana se zde také zavazuje vést soupisy památek, které mají být chráněny.³⁷

- Evropská úmluva o ochraně archeologického dědictví (Malta, La Valeta, 1992)

Tato Úmluva byla přijata ve Valetě 16. 1. 1992. Česká republika ji podepsala 17. 12. 1998 ve Štrasburku a vstoupila u nás v platnost 23. 9. 2000. Jejím cílem je ochraňovat archeologické dědictví jako zdroje evropských dějin a nástroj historického a vědeckého studia. Úmluva zdůrazňuje význam procedury správního a vědeckého dohledu, význam politiky při územním plánování měst a venkova a rozvoje sídel.³⁸

³⁶ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb.

³⁷ č. 73/2000 Sb. m. s.

³⁸ č. 99/2000 Sb. m. s.

Také Mezinárodní rada pro památky a sídla dala podnět pro uzavření mnoha právních dokumentů, které mají za cíl chránit přírodní a kulturní dědictví. Mezi ty nejznámější patří:

- Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel (Benátky, 1964)

Byla přijata na II. Mezinárodním kongresu architektů a techniků historických památek r. 1964 v Benátkách. Jejím cílem je ochrana a péče o historické kulturní památky, které mají plnit svou funkci nejen v dnešní době, ale také sloužit i dalším generacím. Jejich zachování má vycházet z jasně formulovaných zásad konzervace a restaurování památek, vlastní aplikace je ale ponechána na kultuře a tradicích daného národa.

- Mezinárodní charta pro záchranu historických měst (Washington, 1987)

Tato charta byla přijata r. 1987 ve Washingtonu na podporu záchrany historických měst, kde klade zároveň velký důraz na jejich rozmanitost. Týká se velkých i malých měst s jejich historickými jádry a oblastmi, které vyjadřují tradiční hodnoty typické pro městské civilizace. Charta definuje metody a nástroje činnosti pro uchování historických měst a realizuje plány na jejich ochranu. Tyto plány stanovují stavby nebo skupiny staveb, které je třeba zachovat, upravují režim dopravy a parkování a kladou důraz na historický obraz prostředí.³⁹

- Mezinárodní charta o lidovém stavebním dědictví (Mexiko, 1999)

Charta byla podepsána r. 1999 v Mexiku. Zdůrazňuje, že lidová stavba je tradičním dokladem toho, jak lidé vytvářeli svá obydlí a sdružovali se v určité komunity. Mezinárodní charta o lidovém stavebním dědictví vyzývá k zachování dokladů o lidovou architekturu a tradičních historických památek, které jsou ohroženy různými vývojovými procesy.

- Mezinárodní charta o kulturním turismu (Mexiko, 1999)

Tato Charta byla přijata r. 1999 v Mexiku a ve svém obsahu se zabývá vztahem turismu a kulturního dědictví. Kulturní dědictví zahrnuje krajinu, přírodní i zastavěná místa, historické soubory a všechny doklady připomínající vývoj daného regionu, národa a kontinentu. Cílem Charty je podporovat rozvoj turismu, zpřístupnit chráněná kulturní dědictví všem návštěvníkům, ale zároveň chránit kulturní památky a zachovat je dalším generacím. Také podporuje získávání finančních prostředků, podporuje aktivity dalších mezinárodních organizací turistického průmyslu.⁴⁰

³⁹ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 72.

⁴⁰ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 73.

3 Práva a povinnosti vlastníka

Vlastnické právo je oprávnění předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat a nakládat s ním. Zákon č. 89/ 2012 Sb., občanský zákoník, říká, že vlastnictvím je vše, co někomu patří. Vlastník má právo se svým vlastnictvím libovolně nakládat, přičemž toto nakládání musí být v mezích právního řádu.⁴¹ Vlastnické právo je právem absolutním, to znamená, že působí vůči každému, pokud zákon nestanoví něco jiného. Vlastníkem kulturní památky může být fyzická osoba nebo právnická osoba (tj. obec, kraj, stát, církev).

Mezi nejvýznamnější práva, která má vlastník kulturní památky, patří právo na odbornou pomoc, která je bezplatná. Tato pomoc spočívá v poskytnutí odborných vyjádření, konzultaci, odborných informací k záměrům restaurování, které poskytuje Národní památkový ústav a jeho odborná pracoviště, obec s rozšířenou působností, kraj a Ministerstvo kultury.

Dále má vlastník kulturní památky nárok na poskytnutí příspěvku na zvýšené náklady, které souvisí se zachováním a obnovou kulturní památky. Náklady na obnovu kulturní památky jsou mnohdy tak vysoké, že by vlastník nemohl pouze na vlastní náklady tuto opravu provést. Tento příspěvek se poskytuje na žádost, se kterou se vlastník obrátí na obec nebo kraj. V případě mimořádného společenského zájmu může tento příspěvek poskytnout ze státního rozpočtu i Ministerstvo kultury.⁴²

V souvislosti s výkonem svého vlastnického práva, které je ústavně zaručené, má vlastník kulturní památky také mnoho povinností. Nedodržení těchto povinností je ze strany státu přísně sankcionováno, ale ani velké finanční postihy nemohou vykompenzovat případnou historickou kulturní ztrátu, která je nenahraditelná.

Podle zákona č. 20/ 1987 Sb., o státní památkové péči, má vlastník povinnost:

- pečovat o kulturní památku a udržovat ji v dobrém stavu,
- chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením,
- užívat ji způsobem, který je vhodný, přiměřený a odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu.⁴³

Udržování kulturní památky v dobrém stavu znamená, že vlastník je povinen nejen zajistit, aby nedocházelo k nepříznivým změnám kulturní památky, ale také se musí zdržet všech činností, které by mohly kulturní památku poškodit. V případě ohrožení nebo poškození kulturní památky musí vlastník tuto skutečnost oznámit bez zbytečného odkladu obecnímu

⁴¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴² KAIGL, Jan a kol. *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství Jalta, 2002, s. 8

⁴³ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

úřadu obce s rozšířenou působností, pokud jde o národní kulturní památku, oznamuje se tato skutečnost krajskému úřadu.

Vlastník kulturní památky ji spravuje na vlastní náklady. Jak již bylo výše zmíněno, může v odůvodněném případě požádat obec nebo kraj, aby mu byl poskytnut příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky. V případě mimořádného společenského zájmu může za účelem zachování a obnovy kulturní památky poskytnout příspěvek také Ministerstvo kultury ČR. Příspěvek poskytne buď přímo, nebo prostřednictvím krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Tento příspěvek se poskytuje na žádost, která musí být řádně odůvodněná a musí splňovat předepsané náležitosti. V případě, že vlastník kulturní památky neplní své povinnosti, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodnutí o opatřeních, která je povinen vlastník kulturní památky v určité lhůtě učinit. Toto rozhodnutí vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností po vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Pokud se jedná o národní kulturní památku, vydá toto rozhodnutí krajský úřad. Když vlastník neprovede v určené lhůtě opatření, která mu byla uložena, může obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodnout (u národní kulturní památky rozhoduje krajský úřad), že budou nezbytná opatření provedena na náklad jejího vlastníka. V krajním případě, pokud vlastník kulturní památky trvale zanedbává své povinnosti, může mu ji stát vyvlastnit.⁴⁴

Mezi další povinnosti vlastníka kulturní památky patří povinnost oznámit bez zbytečného odkladu ohrožení nebo poškození kulturní památky. Vlastník tuto skutečnost oznamuje obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (pokud jde o národní kulturní památku, tak krajskému úřadu), který vydá rozhodnutí o způsobu odstranění závady. V případě, že má vlastník v úmyslu provést opravu nebo rekonstrukci kulturní památky, musí si vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností (u národní kulturní památky závazné stanovisko krajského úřadu). Tato samá povinnost také platí pro vlastníka nemovitosti, která sice není kulturní památkou, ale nachází se v památkové rezervaci, zóně či ochranném pásmu. Obec (nebo kraj) se v závazném stanovisku vyjádří, zda zamýšlené aktivity jsou v daném území přípustné a určí podmínky, za kterých budou dané práce prováděny.⁴⁵

Pokud má vlastník v úmyslu prodat kulturní památku, má povinnost ji nejdříve nabídnout ke koupi Ministerstvu kultury ČR, s výjimkou mezi osobami blízkými a spoluvlastníky. Tato

⁴⁴ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁵ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

povinnost se vztahuje na movité kulturní památky a národní kulturní památky (movité i nemovité), nevztahuje se na nemovité kulturní památky. Ministerstvo kultury musí v zákonem určené lhůtě oznámit, že nabídku koupě přijímá, jinak právo státu na přednostní koupi zaniká.⁴⁶

Pokud je kulturní památka ve vlastnictví obce nebo kraje, je k její ochraně příslušným orgánem Rada obce nebo Rada kraje, které mohou zřídit Kulturní komisi. Kulturní památky, které jsou ve vlastnictví státu, spravuje Národní památkový ústav. Má čtrnáct odborných pracovišť odpovídající čtrnácti krajům, ústřední pracoviště je zřízeno v Praze. Vlastníkem kulturní památky může být také církev, dnes je takto otázka velmi aktuální v souvislosti s církevními restitucemi. Otázka postavení církví je upravena v zákoně č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností. Tento zákon uvádí, že se registrované církve stávají právnickou osobou a mají proto možnost vlastnit majetek.

3. 1 Omezení vlastnického práva na ochranu kulturních památek

Vlastnické právo je právo ústavně zaručené. Tato garance je stanovena v čl. 11 odst. 1 LZPS, který říká: „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.”⁴⁷ Zároveň je toto právo i zakotveno v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, kde je předmět a obsah vlastnického práva vymezen v §1011 a §1012 OZ. Vlastnické právo požívá velké ochrany ze strany státu, lze jej ale omezit. Tato možnost omezení vlastnického práva je stanovena v čl. 11 odst. 4 LZPS, kdy při omezení vlastnického práva musí být splněny následující podmínky – ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu. Dochází proto často ke kolizi, kde je hranice mezi tím, co je veřejným zájmem k ochraně kulturních památek oproti právu pokojně vykonávat své vlastnické právo. Důležitá je také výše náhrady újmy způsobené omezením vlastnického práva.

Vymezením vztahu mezi ústavně zaručeným vlastnickým právem a zároveň jeho omezením v zájmu ochrany kulturních památek se zabýval nálezkem Ústavního soudu ze dne 23. 6. 1994, sp. zn. I. ÚS 35/94. V tomto případě se na Ústavní soud obrátilo Ministerstvo kultury s ústavní stížností, protože Vrchní soud v Praze zrušil pro nezákonnost rozhodnutí Ministerstva kultury o prohlášení nemovitosti za kulturní památku. Vrchní soud v Praze se domníval, že Ministerstvo kultury svým rozhodnutím omezilo vlastnické právo bez náhrady.

⁴⁶ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Ministerstvo kultury se proti tomuto ohradilo s tvrzením, že prohlášení nemovitosti za kulturní památku představuje určité omezení vlastnického práva, toto omezení je ale kompenzováno určitými zákonnými právy, která za dané omezení představují náhradu. Tato náhrada spočívá zejména v osvobození od daní a poplatků, poskytnutí bezplatné odborné pomoci a odborných vyjádření. Ústavní soud rozhodnutí Vrchního soudu v Praze zrušil a ústavní stížnosti Ministerstva kultury vyhověl. „*Prohlášení za kulturní památku není zákonem pojato jako jednostranné omezení vlastnického práva bez náhrady. Výše a způsob náhrady jsou dány povahou věci, zejména odvisí též od výše nákladů, jimiž údržba kulturní památky překračuje obvyklé náklady údržby nemovitosti. Fakultativní povaha formulací o možnosti poskytnout příspěvek je podřízena generální úpravě Listiny základních práv a svobod. Proto majitel chráněné nemovitosti nemůže sice žádat náhradu bez zjištění konkrétních potřeb předem, může se však dovolat na čl. 11 odst. 4 LZPS, zjistí-li v případě reálně definovatelných konkrétních nákladů neochotu státu přispět na takovou údržbu, jež je v obecném zájmu uchování kulturní památky a poté co vyčerpал opravné prostředky.*“⁴⁸ Dále se Ústavní soud také vyjádřil, že vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito v rozporu se zákonem chráněnými zájmy. Vlastník musí pečovat o zachování kulturní památky, ochraňovat ji před poškozením a užívat ji pouze způsobem, který odpovídá jejímu významu.

Dalším významným rozhodnutím je rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2004, č. j. 5 A 48/2002 – 40. Tento rozsudek vychází z nálezu výše zmíněného Ústavního soudu, i v tomto případě Nejvyšší správní soud rozhodoval v souvislosti s omezením vlastnického práva. Jednalo se o spor mezi Ministerstvem kultury a muzeem, které bylo vlastníkem obrazů ze soukromé sbírky a Ministerstvo kultury tyto obrazy prohlásilo za kulturní památku. „*Ochrana kulturních památek je ve všech kulturních státech spojena s jistým omezením volné dispozice vlastním majetkem. Zákon umožňuje kompenzaci omezení vlastnického práva vlastníka kulturní památky. Státní a jiné dotace či příspěvky nemohou však být chápány jako jakási paušální náhrada za omezení vlastnického práva, nýbrž jako příspěvek na skutečné a prokazatelné náklady, které v důsledku tohoto omezení, zejména v důsledku zvláštních nároků na údržbu kulturní památky vlastníku vznikají.*“⁴⁹ Dále se také soud vyjádřil, že při řízení o prohlášení věci za kulturní památku je rozhodující, zda věc splňuje kritéria vymezená v § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Proto pro posouzení věci za kulturní památku není rozhodující její původ nebo autorství, ale hodnota. Nejvyšší správní soud se zde také vyjádřil, že dle čl. 11 odst. 3 LZPS má vlastník nejen práva,

⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 1994, sp. zn. I. ÚS 35/94

⁴⁹ Nález Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2004, č. j. 5 A 48/2002 - 40

ale i povinnosti. Tudíž musí respektovat zákaz zneužití vlastnického práva na újmu druhých nebo zákaz jeho zneužívání v rozporu se zákonem chráněnými zájmy. Podle Nejvyššího správního soudu není pochyb o tom, že ochrana kulturních památek je obecným zájmem.

3. 2 Financování péče o kulturní památky

Péče a údržba, která souvisí se zachováním kulturních památek, je z finančního hlediska velmi nákladná. Pro mnoho vlastníků kulturních památek by tak jejich financování na údržbu a zachování mohlo být likvidační. Proto na tuto situaci pamatuje i zákon o státní památkové péči, kdy v § 16 umožňuje vlastníku kulturní památky žádat o příspěvek. Vlastník kulturní památky může na jejich obnovu žádat příspěvky z komunálních rozpočtů, ze státních rozpočtů nebo ze sponzorských darů.

Jak již bylo výše zmíněno, obec nebo kraj mohou poskytnout vlastníkově finanční příspěvek. Tento příspěvek se poskytuje na žádost, která je odůvodněná a doložena příslušnými doklady. Příspěvek zpravidla nepokrývá celé náklady na opravu a nelze si jej automaticky nárokovat. Správní orgán sám posoudí, zda příspěvek poskytne či nikoli. Jde zejména o případy, kdy se kulturní památka nachází ve špatném technickém stavu a tento stav nabyl zaviněn vlastníkem, je využívána a zpřístupněna veřejnosti pro kulturně vzdělávací nebo náboženské účely, nalézá se v pohledově významné poloze nebo je ojedinělou kulturní památkou svého druhu v územním obvodu krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností.⁵⁰ Každá obec a kraj si ve svém rozpočtu vyčlení výši financí, které budou použity na obnovu kulturních památek, proto se jednotlivé obce a kraje ve výši poskytnuté částky liší.

Finanční příspěvek může také poskytnout stát, který je zastoupený Ministerstvem kultury. Uskutečňuje se to v případě, kdy je kulturní památka prohlášena za národní kulturní památku, je zapsaná na Seznam světového dědictví, anebo tvoří součást souboru kulturních památek, který je také zapsaný na Seznam světového dědictví, je v havarijním technickém stavu a tento stav nebyl zaviněn vlastníkem, je zpřístupněna veřejnosti pro kulturně vzdělávací nebo náboženské účely, tvoří významnou dominantu obce nebo města, je ojedinělou památkou svého druhu na našem území nebo je zařazena do specializovaných programů Ministerstva

⁵⁰ Vyhláška ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

kultury na úseku státní památkové péče.⁵¹ Ministerstvo kultury ČR na zachování a obnovu kulturních památek přispívá také prostřednictvím fondů a programů.

V České republice máme Státní fond kultury ČR, který je upraven zákonem č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky. Dle zákona je Státní fond kultury ČR právnickou osobou, která je zapsaná do obchodního rejstříku. Získané finanční prostředky poskytuje např. na obnovu a udržování kulturních památek, přednáškovou činnost a pořádání kulturních festivalů, propagaci české kultury v zahraničí, podporu kulturních projektů sloužící k uchování a rozvíjení kultury národnostních menšin v České republice.⁵² Finanční prostředky poskytuje Fond na základě písemné žádosti, na které musí žadatel vymezit účel poskytnutého příspěvku, předpokládanou výši nákladů a doložit všechny potřebné dokumenty.

Prostřednictvím sedmi programů přispívá Ministerstvo kultury ČR na obnovu kulturních památek.

- 1) Program obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností
- 2) Program restaurování movitých kulturních památek
- 3) Program regenerace městských památkových zón a rezervací
- 4) Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny
- 5) Program záchrany architektonického dědictví
- 6) Program podpory pro památky UNESCO
- 7) Havarijní program⁵³

⁵¹ Vyhláška ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁵² Zákon č. 232/1992 Sb., o státním fondu České republiky

⁵³ Ministerstvo kultury České republiky. *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení* [online]. mkr.cz [cit. 18.ledna 2015]. Dostupné na <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>>.

4 Vliv judikatury na památkovou péči

Česká republika je zemí, kde vládne kontinentální právní systém. Rozhodnutí nemají povahu precedentu, mají závaznost pouze neformální.⁵⁴ Tím se liší od anglosaského právního systému, kde soudní rozhodnutí mají povahu závazných precedentů.

V oblasti památkové péče tvoří judikaturu převážně rozhodnutí vydaná ve správním soudnictví a rozhodnutí vydaná Ústavním soudem. Ústavní soud se v oblasti památkové péče většinou zabýval zásahem do ústavně zaručeného práva – práva vlastnického a práva na spravedlivý proces.

Významným rozhodnutím v oblasti památkové péče je nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 1999 sp. zn. Pl. ÚS 25/98. Návrh Ústavnímu soudu podal Obvodní soud pro Prahu 1, který řešil spor žalobce (vlastníka nemovitosti, která se nacházela v obvodu Pražského hradu) proti Kanceláři prezidenta republiky. Kancelář prezidenta republiky odmítla požadované nemovitosti (Lobkowiczský palác a dvě zastavěné parcely) vydat s odůvodněním, že jsou součástí národní kulturní památky Pražský hrad, jenž je zapsaný ve Státním seznamu nemovitých kulturních památek. Plénium Ústavního soudu dospělo k tomu, že je návrh žalobce důvodný. Poukázal na §9 a §13 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, kde jsou stanoveny zvláštní povinnosti vlastníka kulturní památky a předkupní právo státu. Dále Ústavní soud odkázal na prováděcí vyhlášku Ministerstva kultury ČR č. 66/1988 Sb., která stanovuje, že se vede ústřední seznam kulturních památek. V tomto seznamu se také uvádí, že určitá památka je prohlášena za národní kulturní památku. „*Současný stav je tedy takový, že o tom, co bude z tzv. národních kulturních památek vydáno oprávněným osobám, rozhoduje vlastně vláda, která svým nařízením může určité věci ze seznamu vypustit, resp. prohlášení národní kulturní památkou omezit či upřesnit.*”⁵⁵ Dále se Ústavní soud vyjádřil, že nařízením vlády jsou de facto vydávány individuální správní akty, které ve svém důsledku některým oprávněným osobám otevírají cestu k restituci tím, že určitý majetek je ze seznamu národních kulturních památek vypuštěn. Ústavní soud také připouští, že je mezi restituenty několik skupin. První skupinu tvoří ti, kteří své nároky uplatnili k majetku, který v době vznesení nároku byl národní kulturní památkou a je jí stále. Druhou skupinu tvoří osoby, u kterých byl po uplatnění nároku požadovaný majetek ze seznamu národních kulturních památek vyčleněn a třetí skupinu tvoří osoby, které své nároky neuplatnily pro existenci ustanovení §8 odst. 6 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích. Dále také vyslovil, že není dán

⁵⁴ KÜHN, Zdeněk, BOBEK, Michal, POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace: teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha: Auditorium, 2006. s. 6.

⁵⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 25/98

zákonný důvod pro vyloučení některých subjektů z určité skupiny restituentů a že rámec možného omezení je dán pouze čl. 11 odst. 2 LZPS tím, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů ČR. Také říká, že je věcí státu, aby v zájmu zabezpečení svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Nemůže ale postupovat libovolně, může se tak stát pouze s odvoláním na veřejné hodnoty. Ústavní soud odkázal na svou dřívější rozhodovací praxi a konstatoval, že nesdílí názor zákonodárce, že je u národních kulturních památek dán rozumný důvod pro jejich vyčlenění z normálního restitučního procesu. Zákon o státní památkové péči zajišťuje ochranu kulturních památek movitých i nemovitých a není zde rozhodující, jaký má památka vlastnický režim. Pouze v případě, že by vlastník o tuto památku nepečoval řádně, stanoví zákon vlastníkovu určitá omezení a sankce.⁵⁶

Dalším významným rozhodnutím, které odkazuje na předchozí nálezy Ústavního soudu je Pl. ÚS 71/04 ze dne 17. 5. 2005. Ústavní soud zde rozhodoval o návrhu Okresního soudu v Mělníku, kam byla podána žádost o navrácení několika nemovitostí. Na těchto nemovitostech je také umístěn hrad Kokořín, který je národní kulturní památkou. Národní památkový ústav poukazuje na §11 odst. 5 zákona o půdě, podle kterého takovou nemovitost nelze vydat až do doby přijetí zákonů upravujících správu a ochranu kulturních památek. Podle zákona o půdě je právní situace oprávněných osob taková, že je zákon nevylučuje z nároku na vrácení půdy, budov a staveb patřících k původní zemědělské usedlosti, pokud přešly na stát nebo na jiné právnické osoby v době od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 způsobem uvedeným v §6 odst. 1 zákona o půdě. Tento zákon ale stanoví pro jejich nároky překážku v podobě podmínky, kterou je přijetí zákona upravujícího správu a ochranu kulturních památek.⁵⁷ Podle názoru Ústavního soudu je tato podmínka formulována způsobem, který odporuje požadavkům, které jsou kladeny na právní předpisy demokratického právního státu. Zákon o půdě také v §11 odst. 5 nestanovuje žádné obsahové náležitosti, podle kterých by bylo možné zjistit, zda předvídaná právní úprava již byla přijata a podle čeho se to může posoudit. Podle Ústavního soudu by bylo možné tvrdit, že se jedná o jakýkoli zákon, který uvedenou materii upravuje. Zákon o půdě totiž podle něj porušuje zásadu tvorby práva v právním státě, podle které pokud se podmínka stanovená v právním předpise spojuje s nabytím účinnosti jiného právního předpisu, musí jít o skutečnost, která nastane a o které jsou adresáti nějakým způsobem informováni. Ústavní soud říká: „Nelze považovat za svévoli zákonodárce, že dosud na úseku správy a ochrany kulturních památek nepřijal formálně nový zákon, pokud je takto vůbec §11 odst. 5 zákona o půdě míněn, je však svévolí a současně

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 25/98

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 71/04

*diskriminujícím postupem, když právě na tuto podmínku váže možnost uplatnění restitučního nároku.*⁵⁸ Protože Ústavní soud shledal ustanovení § 11 odst. 5 zákona o půdě v rozporu s čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl.1 a čl.4 odst.3 LZPS, zrušil toto ustanovení dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.

Nejvyšší správní soud v rozhodnutí 7 As 45/2006 – 64, ze dne 18. 7. 2007 řešil žalobu stěžovatele proti Ministerstvu kultury České republiky, které svým rozhodnutím neprohlásilo určitý objekt za kulturní památku. Tuto žalobu projednával Městský soud v Praze, který žalobu stěžovatele zamítl. Stěžovatel se proto obrátil na Nejvyšší správní soud s kasační stížností. Stěžovatel uvedl, že skutková podstata, ze které správní orgán vycházel je v rozporu se spisy a také uvedl, že je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné pro jeho nesrozumitelnost. Stěžovatel poukázal i na to, že podle něj překročil správní orgán rámec nestranného správního uvážení. Podle stěžovatele i Městský soud v Praze ve svém rozsudku zmiňuje zásadu volného hodnocení důkazů správním orgánem. Stěžovatel ale očekával, že právě Městský soud v Praze vytyčí meze „volného“ hodnocení důkazů. Nejvyšší správní soud se ale vyjádřil, že postup městského soudu byl správný a poukázal na zásadní rozdílnost správního uvážení a zásady volného hodnocení důkazů. *„Rozhodování o prohlášení věci za kulturní památku podle ustanovení §2 odst. 1 zákona o státní památkové péči není rozhodováním na základě volného uvážení správního orgánu. O diskreční právo správního orgánu by se jednalo tehdy, byla-li by správnímu orgánu dána volnost zvolit jedno z více právně dovolených řešení. Jestliže však správní orgán posuzuje na základě podkladů shromážděných v řízení, zda má příslušnou věc prohlásit za kulturní památku, nebo nikoli, jde o volné hodnocení důkazů, jež správnímu orgánu obecně náleží. Jedinými mezemi takového volného hodnocení důkazů pak je, aby správní orgán hodnotil důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti.*⁵⁹ Nejvyšší správní soud také uvedl, že ani samotný objekt nijak nevybočuje z běžné roviny produkce staveb tohoto typu. Proto Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou a zamítl ji.

Jako poslední příklad uvádím rozsudek Nejvyššího správního soudu 1 As 93/2008 – 95, ze dne 22. 1. 2009. V této věci jde o spor žalobce - Lesy České republiky a žalovaného – Krajský úřad Středočeského kraje. V květnu 2005 uložil Městský úřad v Benešově svým rozhodnutím žalobci povinnost obnovit opevnění areálu zříceniny hradu Stará Dubá. Žalobce se bránil žalobou u Městského soudu v Praze, protože podle něj je zřícenina hradu stavbou, tedy samostatnou nemovitou věcí, nikoli součástí ani příslušenstvím pozemků, na nichž se nachází.

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 71/04

⁵⁹ Nález Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2007, č. j. 7 As 45/2006 - 64

Proto žalobce nemá povinnost o tuto věc pečovat. Městský soud naopak říká, že o stavbu jít nemůže, protože není zřejmé řešení prvního nadzemního podlaží. Obvodové zdi zříceniny jsou se zemí spojeny pevným základem a bez znehodnocení zdi nebo pozemku je nelze oddělit. Tudíž je zřícenina součástí pozemku. Žalobce s tímto nesouhlasí a podal proti rozhodnutí Městského soudu v Praze kasační stížnost. Nejvyšší správní soud se v tomto případě vyjádřil, že se shoduje s názorem Městského soudu v Praze v tom, že zřícenina hradu Stará Dubá není stavbou. Zkáza hradu podle něj dostoupila takového stupně, že není patrné dispoziční řešení prvního nadzemního podlaží. Na otázku, zda je daná stavba součástí pozemku nebo samostatnou nemovitou věcí Nejvyšší správní soud říká, že se vždy musí brát v úvahu okolnosti konkrétního případu. *„Není vyloučeno, aby součástí pozemku byly i některé zachovalé a funkční drobné stavby, pokud k pozemku podle své povahy náleží a nemohou být odděleny, aniž by se tím pozemek znehodnotil. Při hodnocení právní samostatnosti takové stavby je nutno zvažovat, zda stavba může být samostatným předmětem práv a povinností. Je-li u novodobého stavebního díla, které slouží svému původnímu účelu, v konkrétním případě dobře možné, aby bylo součástí pozemku jako věci hlavní, tím spíše se to nabízí u zříceniny. Její stavební části a zbytky roztroušeného zdiva během staletí totiž natolik splynuly s pozemkem, jeho půdním krytem a jeho vegetací, že je již velmi obtížné mezi nimi rozlišit.“*⁶⁰ Nejvyšší správní soud dále vyslovil, že zřícenina hradu je součástí pozemku, k nimž má žalobce právo hospodaření, a proto přísluší žalobci vykonávat všechna práva a povinnosti vlastníka nejen k půdní složce, ale i ke zřícenině, která se na pozemku nachází. Z těchto důvodů Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou.

⁶⁰ Nález Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2009, č.j. 1 As 93/2008 - 95

Závěr

Ve své bakalářské práci se zabývám ochranou kulturních památek a zaměřuji se na práva a povinnosti jejího vlastníka. Mým cílem bylo poukázat na problematiku ochrany kulturních památek v České republice, vyhodnotit jejich právní úpravu a zároveň přiblížit práci soudů s touto právní úpravou. Svůj cíl jsem naplnila. V první kapitole jsem se zabývala vymezením základních pojmů na úseku ochrany péče o kulturní památky a charakterizovala jsem vývoj péče o kulturní památky. V další kapitole jsem uvedla právní úpravu ochrany kulturních památek, a to nejen z hlediska vnitrostátních právních předpisů, ale také mezinárodních právních předpisů. Důraz jsem kladla na část, která se zaměřuje na práva a povinnosti vlastníka kulturní památky, a také na část, která se zabývá omezením tohoto vlastnického práva. Zároveň jsem na dvou významných judikátech uvedla, jak se k této problematice vyjádřil Ústavní soud a Nejvyšší správní soud. V poslední kapitole mé bakalářské práce jsem poukázala na čtyři významná soudní rozhodnutí v oblasti památkové péče. Nálezů, které se touto problematikou zabývají je více, ale k omezenému rozsahu bakalářské práce je nemohu uvést všechny.

Myslím, že zachování kulturního dědictví pro další generace by mělo být jedním z hlavních cílů naší společnosti. V oblasti ochrany kulturního dědictví bylo přijato mnoho mezinárodních úmluv, kterými je také Česká republika vázána a které se pomocí ratifikačního procesu staly součástí našeho právního řádu.

Základní vymezení státní památkové péče se opírá o zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Tento zákon byl přijatý před revolucí, tzn. v době, kdy u nás vládla jiná společenská situace. Dříve byla většina památek ve společném vlastnictví, a tudíž zákon dostatečně nevymezil práva a povinnosti jejich vlastníka. Zákon také dostatečně neupřesňuje podmínky pro omezení práv vlastníka kulturní památky. Tato oblast je podle mého názoru především upravována rozhodnutími Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu. Také vymezení práv a povinností krajů a obcí mi přijde nedostačující, neboť jimi jsou kulturní památky často spravovány a může docházet k propojení zájmů vlastníka kulturní památky a orgánu státní správy.

Další nedostatek nalézám v nerovném postavení vlastníků, jejichž nemovitost se nachází v památkové rezervaci. V památkové rezervaci se totiž mohou kromě nemovitých kulturních památek nalézat i nemovitosti, které nejsou kulturními památkami. Na vlastníky, jejichž nemovitost je kulturní památkou a vlastníky, jejichž nemovitost není kulturní památkou, jsou kladeny stejné povinnosti. Nejsou jim dána ale stejná práva, poněvadž vlastníci kulturní

památky mohou žádat o finanční pomoc na její obnovu. Domnívám se, že jedním z nejzávažnějších prohřešků stávajícího zákona je, že nestanovuje speciální právní úpravu pro zacházení s kulturními památkami zapsanými na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Myslím si, že je zcela nezbytné přijmout nový zákon o státní památkové péči, který by reflektoval současnou situaci a reagoval na všechny potřeby pro zachování kulturních památek v naší společnosti.

Při psaní mé bakalářské práce jsem se snažila využít nejrozličnějších zdrojů. Vycházela jsem z platných právních předpisů a mezinárodních právních aktů. Přínosem mi také byly oficiální stránky národního památkového ústavu, památkové inspekce a Ministerstva kultury České republiky. Dále jsem pracovala s odbornou literaturou a poučnými názory odborníků z dané oblasti.

Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje

- KAIGL, Jan a kol. *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství Jalna, 2002. 18 s.
- KÜHN, Zdeněk, BOBEK, Michal, POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace: teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha: Auditorium, 2006. 234 s.
- NESVADBÍKOVÁ, Jiřina, WIRTH, Zdeněk, VINTER, Vlastimil. *K vývoji památkové péče na území Československa*. Praha: Univerzita Karlova, 1983. 212 s.
- SAMEK, Bohumil. *Umělecké památky Moravy a Slezska 1*. Praha: Academia, 1994. 93 s.
- VARHANÍK, Jiří, MALÝ, Stanislav. *Zákon o státní památkové péči: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 1161 s.
- VINTER, Vlastimil. *Úvod do dějin a teorie památkové péče I*. 2.vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1982. 175 s.
- VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 206 s.

Právní předpisy České republiky

- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 232/1992 Sb., o státním fondu České republiky
- zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- vyhláška č. 94/1958 Sb.
- vyhláška č. 15/1980 Sb.
- vyhláška ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
- sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 159/1991 Sb.

Judikáty

- nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 1994, sp. zn. I. ÚS 35/94
- nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 25/98

nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 71/04

nález Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2004, č. j. 5 A 48/2002 – 40

nález Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 7. 2007, č. j. 7 As 45/2006 - 64

nález Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2009, č.j. 1 As 93/2008 - 95

Internetové zdroje

Ministerstvo kultury České republiky. *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení* [online]. mkcr.cz [cit. 18.ledna 2015]. Dostupné na

< <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>>.

Národní památkový ústav. *Památkově chráněná území* [online]. npu.cz [cit. 4.prosince 2014].

Dostupné na <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/pamatkovy-fond/pamatkove-chranena-uzemi/>>.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou ochrany kulturních památek se zaměřením na práva a povinnosti vlastníka. Cílem bakalářské práce je přiblížit problematiku ochrany kulturních památek v České republice, vymezit práva a povinnosti jejího vlastníka a poukázat na práci soudů, které s touto právní úpravou pracují.

Autorka vymezuje základní pojmový aparát na úseku ochrany péče o kulturní památky, charakterizuje vývoj péče o kulturní památky a přibližuje právní úpravu dané oblasti. Stěžejní část je věnována charakteristice práv a povinností vlastníka kulturní památky a omezení jeho vlastnického práva na ochranu kulturních památek. Závěrečná kapitola přibližuje významná soudní rozhodnutí v oblasti památkové péče.

Abstract

The bachelor thesis deals with the issue of protection cultural monuments on the orientation of rights and obligations of the owner. The aim of the bachelor thesis is approach a protection cultural monuments in the Czech republic, define to rights and obligations of the owner and prefer on the work of courts, which work with this legislation.

The author defines the basic terminology at the section on management of cultural monuments, characterizes the development of care for cultural monuments and approximates the regulation of the area. Main part is devoted to characterize of rights and obligations on the owner and restrictions on its ownership rights for the protection of cultural monuments. The final chapter approaches significant judicial decisions for conservation.

Klíčová slova

Kulturní památka, národní kulturní památka, památková rezervace, památková zóna, památková péče, práva a povinnosti vlastníka

Key words

Cultural heritage, national cultural heritage, conservation area, monument zone, monument care, rights and obligations of the owner